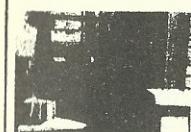

Innkalling
til
ÅRSMØTE 2001
i
Stabburet
Nordtvet Gård
Gårdsveien 1-3
onsdag 24. oktober
kl 19.00

Historie er spennende

Fra stabburstrappen
i
jubileumsåret 2001

Kjære medlemmer!

Så er det årsmøte igjen. Tro mot tradisjonen lanserer vi også i år ny Årbok, Årbok 2011.

Jubileumsåret går mot sin slutt, men jubileumsmiddagen gjenstår. Det er hyggelig at så mange har meldt seg på. Det viser at interessen for Historielaget og den virksomheten vi driver holder seg godt.

Pilegrimsleden gjennom Groruddalen er offisielt åpnet. En begivenhet som samlet veldig mange mennesker. Det startet med pilegrimsgudstjeneste i en fullsatt Furuset kirke, og fortsatte med den offisielle åpningen på den gamle veien gjennom Groruddalen, like ved der den gamle Furuset kirke en gang lå. Byråd Trine Skei Grande foretok den offisielle åpningen og kuttet en snor som tegn på at leden nå er farbar. Nærmere 300 mennesker fulgte leden opp til Øvre Fossum Gård hvor det ble servert pilegrimssuppe.

Redaktør Hjalmar Kielland brukte store ord i sin velkomsttale. Han sa bl.a. at åpning av pilegrimsleden er kanskje den største seier som er vunnet for bevaring av kulturminner i Groruddalen. Historielaget har ledet prosjektet som startet som et samarbeid mellom Groruddalen Historielag, Pilegrimskontoret og Akers Avis/Groruddalen.

Groruddalen Historielag er stolte over å ha bidratt til at dette viktige kulturminne nå kan tas i bruk. Pilegrimsleden er skiltet etter forskrifter utgitt av Riksantikvaren, og er begynnelsen til den sammenhengende leden fra Oslo til Hamar. Åpning av pilegrimsleden var derfor ikke bare en lokal begivenhet, men en rikshistorisk begivenhet.

Groruddalen Historielag ber alle som ferdes langs leden om å hjelpe oss å holde den i stand. Gi beskjed om hærverk på stolper og skilt. Utover våren vil det bli arrangert vandringer langs leden.

HUSK at Historielaget har åpent kontor på Nordtvet Gård hver onsdag fra kl. 1200 til 1500. Her kan du levere inn dine lokalhistoriske bilder. Vi kopierer dem med det samme, og du får bildene med deg hjem igjen. Velkommen!

Oslo, oktober 2001. Leif Frantzen - leder

**Innkalling
til
Årsmøte 2001
i
Stabburet, Nordtvæt Gård
onsdag den 24. oktober 2001 kl 1900**

Saksliste:

- 1. Konstituering**
- 2. Referat fra årsmøtet 2000**
- 3. Årsberetning 2000/2001**
- 4. Regnskap**
- 5. Fastsetting av kontingent**
- 6. Innkomne forslag**
- 7. Valg**

Kaffepause

Presentasjon av ÅRBOK 2001

**Håvard Pedersen kåserer om
LILLOMARKA**

Hva skjer?

Onsdag 24. oktober	Årsmøte på Stabburet Nordtvet Gård kl 1900
Lørdag 27. oktober	Jubileumsmiddag på Linne Hotell for de som har meldt seg på
Lørdag 3. november og søndag 4. november	Lions Club Oslo/Grorud Salgsutstilling i Grorud Samfunnshus
Onsdag 21. november	Medlemsmøte på Tveten gård

Magnus Lagabøters Landslov

I tiden fremover vil vi gjengi utdrag fra denne loven som ble skrevet i 1274/76.

V. ARVETALLET.

Kap 2. Om en kvinne gifter sig uten frænders raad.

1. Men om en kvinne gifte sig uten sin fars eller brors eller mors eller dens raad som er giftingsmand for hendes giftermaal, da har hun forbrutt al den arv, som kunde tilfalde hende fra den stund og den som er nærmeste arving, skal ta den arv, som om den kvinne ikke var født til den, medmindre giftingsmannen vilde negte hende jevngifte (Jafnrædi), da kan hun gifte sig med sine skjønsomrne frænders raad, om de finder at partiet er jevnt eller bedre, og de kan sande det med sin ed; men man skal dog først søke giftingsmandens samtykke. - Men giftingsmand er far eller samfædre bror, dernæst egtegift mor; hvis hun ikke er til, da den karmand som er 20 aar eller ældre (og) som er nærmeste arving efter den kvinde som giftes. - Men den (faestemand), som vover slikt, han skal bøte fuld retsbot til gif-

tingsmanden efter tolv mænds dom, medmindre andre frænder finder partiet jevnt, som før er sagt.

2. Enke kan selv gifte sig med hvem hun vil med en eller anden frændes raad.
3. Men kvinder, som gir sig av med at lokke folks barn eller frændkoner til slikt eller til anden utugt og det blir vidnefast, da skal de bøte efter tolv mænds dom med penger, den, som har penger, og andre revses (dvs. paa kroppen) efter dom.
4. Ingen mø skal ha raadighet over sit gods, før hun er 20 aar gammel, selv om hun har arvet det, medmindre hun er gift med sine frænders raad, og har da den, som faar hende, raadighet over hende og hendes penger (nl. til hun er 20 aar).
5. Men enhver som er en kvindes rette giftingsmand, skal la alt være hjemlet i medgiften. Men alt det, som maa søkes med lovsøksmaal, skal der ingen tilgave ydes for.
6. Men om enke gifter sig bort og lar andre folks gods indvurderes i sin medgift og eieren utlaaner det til dette, da eier han (hendes egtemand) det like-saa hjemlet som det enken eiet. Men om nogen sier, at han ikke har laant det ut til dette bruk, da negte han med ensed, og hendes medgift blir saa meget mindre.

Kap. 3. Omfelag mellom egtefolk

1. Sin kones gods skal ingen mand føre ut av landet, medmindre hun vil. Raade skal han for alt deres gods, dem til tarv. Ingen av dem skal forbryte den andens gods hverken med ord eller gjerning. Slik retsbot eier hver mand for sin kone som for sig selv, om hun krænkes av avind.
2. Ingen kone skal negte sin mand felag. Og paa den maate kan de lægge felag sig imellem, at hver av dem lægger til felaget alt, hvad de da eier eller eiendes vorder ved arv eller paa anden maate; tilfalder der siden nogen av dem umager (uforsørgede slegtninger), da skal det like meget (jamst) være de deres begges kostnad, selv om ingen falder paa den andens lod. Men om de dør fra hverandre, da skal deres umager tilfalde den, som efter loven har at forsørge dem. Men den av egtefællene, som la mest til felaget, skal ta mest ut eller hans arving; siden deles boet i halvdeler, selv om det er forringet. Men om det er øket, da skal manden eller hans arving ta to tredjedeler av vindingen, men konen én tredjedel; de trænger ikke at spørre nogen mand om saadant felag. Men om de Legger felag paa anden maate,

da skal det ikke holdes, selv om arvingen ikke kan eller ikke vil omstøte det; ti loven omstøter det felag.

3. Nu er der intet felag mellem egtefællene, da skal den tilgave (tilgjof) være hende hjemlet, som til hende var git og vidner vet at lyst. var paa bryllups-dagen, om hun overlever ham. Lyse skal man kvinders giftermaal og til-gaver hvert 10de aar og lyse det i folkeforsamling, hvad enten man vil ved kirken eller til tinge. Men om han overlever hende, da skal hendes arvinger ta hendes medgift, og tilgaven falder bort.
4. Nu om mø er sin brors verge, da skal hun ikke ta noget av hans gods til medgift for sig. Men om arvingen reiser den sak, naar han er blit myndig, at giftingsmand har git hans god, bort med hans søster, da svare han dertil med en sed, som tillegges en slik sak. Men om han blir kjendt skyldig, da skal han utrede slikt til gutten, som han gav av hans (gods), og hete min-dremand.

Historie er spennende!

Tormod af Tveit og hans æt

Under leting etter lokalhistorisk stoff, kom vi over denne lille boken av Joh. K. Bergwitz utgitt på Olaf Norlis Forlag i 1908.

Deichmanske Bibliotek har den i sine hyller, men vi antar at den der står og støver ned. Vi fikk kontakt med rettighetshaveren, Toralf Bergwitz, som har gitt oss tillatelse til å utgi boken i vårt medlemsblad. Vi har valgt å gjengi boken i det språket den er skrevet i. Litt tungt å lese for helt unge mennesker kanskje, men språket er med på å gi denne boken en spesiell karakter og tidskoloritt.

Avsnitt 4: Gamle Tormod og Dronning Margrete.

**Gamle Tormod og
Dronning Margrete.
1388.**

I 1319 var Kong Haakon V, Norges i nær 600 sidste egne Konge død,

den samme paa hvis Magtbud Tormod af Tveit kom til at fødes ikke som fornem Ætling, men som Odels-Arving til en af Asloarherads store Gaarde. I 68 Aar styred Mag-

nus, Haakon og Olav, Far, Søn og Sønnesøn, af den svenske Folkungeæt, Norges gamle Rige. Og skjønt Svartedauen havde raset slemt blandt Landets bedste Mænd og Ætter, var der endnu i 1387, da Olav døde, kun 17 Aar gammel, megen Almenaand og politisk Modenhed inden Folkets og Stormændenes Rækker. Olavs Mor, den danske Kong Valdemar Atterdags Datter, stævnede straks til Afholdelse i Oslo et Rigs- eller rettere et Rigsraadsmøde, som holdtes i januar og Februar 1388. Her mødte mange gjæve Mænd, men ogsaa Folkets Talsmænd indfandt sig, Mænd der udenfor sit daglige Virke altid fulgte Landets Skjæbne og Styrismænd med levende Interesse. Faa af Bønderne var vistnok indkaldt, men fra Asloarherad, lige ind paa Byen, var der dog mange tilstede, saaledes ogsaa vor Kjending, gamle Tormod af Tveit.

For Dronning Margrete lod han sig melde paa Akershus af Slotsfogden Ogmund Bardarson Bolt, der med stolt Undren og noget uvil- lig bragte den høie Frue det sære Budskab. Den anden Februar havde Margrete ladet sig kaare til Norges Riges mægtige Frue og rette Husbonde, og Tormod havde paa sin Gaard hørt dette gledelige Budskab, der han ruged i triste Tanker, fordi Statsroret syntes uden Leder efter St. Olavs Lov. Straks den føl-

gende Dag brød han op for at bringe Dronningen sin Hyldest, og han vented ikke mange Øieblikke paa Høienloftssvalen før Slotsfogden, ledsaget af Dronningens Smaasvende, kom for at føre ham ind.

Hjertet banked høit i hans Bryst. I Ungdommens Dage, naar Høihed og Stormandsdaad kunde friste ham til at forlade sin jevne Dont, havde han trolig holdt sin Ærgjerrighed i Tømme. Først som Olding saa han de Steder, hvor hans Mor som Kongedatters Terne havde sat sine Fjed! Men straks stod han for Dronningen, og han bevared sin værdige Ro og Fatning.

Hvad bringer idag Asloarherads gamle Odelsbonde til Hove? mæled Margrete venlig. "Fædrelandets vanskelige Stilling, ædle Frue" svared Tormod traust. "Krig og Orlog raser, gamle Noreg vemmes ved Mechlenburgers arge List i Sverrig. Han er jo og Kongsstammens nære Ætling. Men høit har det glædet mit gamle Hjerte, at Haakons Viv og Olavs Mor igaar af Nordmænd er kaaret til Noregs rette Husbonde. Derfor takker jeg Gud, at jeg i høi Alderdom har faaet denne Tidend - at Noregs *Drottinna* vil skaffe jeres Myndling, ung Eirik, født i Pommerens Land, men af Lagmaend runden nærmest at være, til Noregs Krone, som at I, min Frue, ad Aare vil

bringe ham med til Eyrating ved Nidaros, at kaares paa gamal Sæd dertil. Mine Øine faar ikke skue dette Noregs Fremtids Haab. Men for Margareta Fredkullas store Ætling, Vor 2den Margareta, faar jeg lægge min Hyldest og min Tak, for hvad I gjør for Noregs Rige. Hil Margrete, hil Eirik Kongen hin unge!"

Tormod var blet varm under sin Tale. Kræfterne holdt paa at svigte Oldingen i de uvante Omgivelser. Han greb med Haanden efter en gammel Kubbestol, der stod i Hallen, og Margretes Svende bragte paa et Vink den gamle til Sæde. "Hjertens Tak, Tormod af Tveit, skal I have for jert vakre Ønske", mæled Dronningen. "I disse farlige Tider har det gjort Os godt at høre Folkets Røst og Bondens Tanker fremført af Eders Mund. Vid at Vi vil bevare Mindet om denne Stund og indprente i ung Eiriks Sind, at paa Norges trauste Bonde kan han lite i Farens Stund som paa ingen Ander". Tormod reiste sig, gik med faste Skridt frem, bøied sit ene Knæ, og kyssed trofast Dronningens fremrakte Haand.

Af Bevægelse glemte han Ondet i Brystet. Øinene flammed, da han atter mæled. "Hil Noregs Rikes rette Frue!" Han reiste sig braat. Men vakled tilbage. Dron-

ningens Folk støtted ham ud og ned til den ventende Slæde.

Det var med bange Anelser og ængstende Hovedrysten, at Haakon og Solveig havde føiet den Gamle og hjulpet ham at russte til Slotsfærd. Men hindre ham, dertil trøysted de sig ei. Den slanke lette Spidsslæde med det rummelige Sæde fandtes frem, og Sæledoning som skinned blankt og hvidt i den rødmende Morgen-sol, der det lades paa Skydsfærds-Hingstens ædle Krop.

Nu vented de, der det stunded ad Middag, den Gamle hjem. Asgrim, Tjenestedrenge, som under Pesten bragte de Smaa til Arnarud, var ogsaa nu med, en 55 aarig traust Kar, saa de vidste Tormod under godt Leide, men alligevel - Angst stod præget i deres tause Aasyn, da de skued ad Veien mod Lindaruds og Tornsvins Høider. - Da hørtes Bjæl-deklang. I den hvide glitrende Sne piled Tveit-Hingsten frem med den lette Slæde. Den Gamle var faldt tilbage i Sædet og havde lukket Øinene, som de troed, for det stærke Sollys. Men paa Afstand rysted Asgrim betenklig sit Hoved. Saa svinged Slæden ind paa Breid-tveits store Tun. Varsomt bragte de Tormod ud af Bjørneskinsfælden og ind i Stuen. Der kom han til Sæde i det

gamle Høisæde, den store Kubbestol, hvor Berit og siden han selv saa ofte havde siddet og talt hugstørre manende Ord til de Unge.

Ogsaa nu hæved han sitrende Røsten og maled: "Hør mig, Haakon, Solveig og ung Tormod, mine Børn, min Time er kommen. Inden Sol gaar ned, skal jeg mødes med Berit, min Mor, med Brynhild og Magnus, min Ældste! I bliver igjen, vanskelige Tider vil komme for Land og Rike. Men Margrete hin stolte kraftige Frue, Atterdags Datter, vil trygja gamle Noreg. Hold fast ved hende og ung Eirik, og vig ei tilbage fra at værne Tveit-Ættens Grund med Kraft og Magt, om Ufred kommer over Bygden. Da vil Fred og gode Dage atter oprinde for os; thi svare ængstes jeg, naar Konge og Riksens Styrer ei bor i gamle Oslo og Akersborgs gamle Mure vil alt um senn staa tomme.

Mit sidste Ord er dette, han greb sig for Brystet, som havde han ondt for at faa dem frem: "Fred over Ættens gamle Grund, Lykke oprinde for Noregs Rike!" Og faa Øieblikke efter drog Tormod af Tveit sit sidste Suk. Og over de brustne Øine kasted den tindrende Vintersol sit skarpe rødlige Skjær, som vilde den

varsle urolige Tider for Efterslægten.

Arnaruds Brand.

1405.

Det var i 15 - 16 Aars Alderen, at Olav af Tveit, som var blit Pleiesøn paa Arnarud, pludselig forsvandt. Ingen uden ung Inger havde noget Nys om hans Færd, og selv hun vidste intet som kunde lede paa Spor. Men hun tied selv med det lille, hun vidste. Det var Vikinge- Naturen, Eventyrlysten, som sad i Gutten. Han havde en Dag paa Stranden ved Margarettovatn truffet en tysk Kramkar fra en Rostockerskude, der laa i Oslo og støttet af den mægtige Hansestads Privilegier drev Handel og Tusk med Bønderne i og udenfor Byen. Med ham traf han Aftale om at tage Hyre med Skibet. Rostockerne tog gjerne stige urolige Hoveder i sin Tjeneste, de kunde ved Energi og Videbegjærlighed være nyttige paa mange Maader. En Maanekinsnat fandt Olav frem til Stranden med sin Bylt, og Skibet satte hurtig Seil til. Inden han vidste af det, var de ude af Fjorden. Han færdedes paa det vilde Hav. Her kom han hurtig i sit Element. Farmandsliv var dog ikke hans Sag Og saaledes gik det til, at han kom i Vitaliebrødrenes

Lag, de berygtede nordtyske Sjø-røvere, som i 1300 Tallets senere Aar gjorde Hav og Strand, ja Nordens Byer utrygge ved sine Plyndringer. Men i Olav var der for megen Selvraadighed og Trods, og han fandt sig ikke i at staa under andre. Ved Rov vidste han, endnu kun 18 Aar, at skaffe sig egen Skude, og at faa den bemandet med eventyrlystne Folk, der blindt lystred den djær-ve unge Kjæmpe. I 1389 blev Hjemlængslen ham for stor, og under hanseatisk Handelsmærke voved han sig helt op til Oslo-fjordens Bund. Til Byen turde han dog ikke lægge ind. Han fandt sig en Havn ved Veykrvins (Vækkerøs) Grund, og begav sig til Tveit for at hilse paa Sine. Sin Færd voved han ikke at fortælle, det hed, at han før med Rostock-erskib. At gamle Farfar var død, den eneste paa Tveit han brød sig om, var ham nok. Og hurtig tog han Veien til Arnarud.

Her kom Inger just fra Fjøset og skreg op i Forskrækkelse, da hun saa den vilde, barkede Sjøulk staa for sig. Men Olav kjendte hende, og hurtig forstod ogsaa hun, hvem han var. Og i et Øieblik hang hun med Armene om hans Hals. "Olav, min Olav!" kom det intenst og inderlig. Men pludselig slog Blygheden hende.

Han var jo ikke hendes Bror, og Fæstensfolk kunde ikke de være, Sødkendbørns Kjærleik var jo i Romerkirkens Øine at regne for Blodskam.

Olav forstod hende strax, og da han traf Arne, sin Farbror, fik han Bekræftelse nok derpaa. Denne var endnu en Mand i bedste Aar, og blidere var han ikke blit ved Tanken paa den Streg, Olav havde spillet ham, han var med Aarene blit glad ved, at slig en Bersærk var og blev borte, saa ingen større Ulykke skede. Men nu saa han straks, hvor Landet laa. Han trued Olav med Ban og alt Ondt, om han ikke straks lod Tanken paa Inger fare. Olav blev der dog om Nat-ten, og næste Dag søgte han til austre Grefsvin hvor Sira Ogmund Presten i Margaretodali boed. Paa den blideste, mest ind-smigrende Maade søgte han at vinde denne for sig, til at vie Inger som hans Brud. Alt forgjæves! Kirkens Mænd kunde gjøre meget for Guld, men i saadan Sag var de ubønhørlige.

Han blev plat afvist. Men Olav var ikke den Mand, som stod raadvild. Han fik Inger med sig paa Skogtur. Med sine Skibsfolk havde han aftalt, at de skulde overfalde og binde ham og den unge Kvinde, han havde med

sig. Og alt skede efter Aftale. Da Inger vaagned af sin Afmagt, stod Skibet ud langs Skoghemsherads Strand. Hun klynked og raabte paa Olav. Og denne kom fri og frank ind i Rummet. "Olav, hvad er dette?" skreg hun. "At jeg som fribaaren Viking fører Dig bort paa mit eget Skib!", "Olav, Olav, at Du kunde gjøre Far slig Sorg!" klynked hun. ",Nød bryder Love! siger gammalt Ord," var Svaret. Og da Olav var ubønhørlig, tied hun snart. Hun havde det jo og som en Dronning. Med Stolthed saa hun, hvor alle lystred hendes Hjertensven. Og hvad brød hun sig om Kirke og Ban, naar hun fik være med Olav; sjøstærk blev hun snart. Havet blev hendes som Olavs Rige. Plyndring vænned hun sig ogsaa til, men Mord og sligt var hende altid imod, og slig Magt øved hun over de vilde Røvere, at de gjerne ofred Liv og alt for hende, som før for Olav, og slig talte hun til dem, at List og Kneb blev deres Middel. Menskeliv tog de aldrig uden hvor det i yderste Nød gjaldt at frelse sig selv.

En Dag de gjorde Strandhug ved Bahus Kyst, fangede de en geistlig Mand. Olav havde aldrig røvet Ingers Ære, og derfor agted hun ham over alt. Nu gik hun villig ind paa at lade sig vie.

"Gjør, hvad jeg byder, om Du har Livet kjærtl" gav Olav Præsten at vide. Navnene fik han, Alder og Fødselsaar, om Slægtskab turde han ikke spørge.

Fortsetter i neste nummer av AkersDølen – følg med i denne dramatiske historien fra dalen vår.

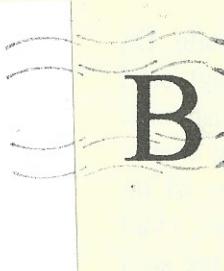
Historie er spennende!

Prisøkning på våre årbøker.
Vi har klart å holde en stabil lav pris på årbøkene våre i ti år. Kun kr. 100,-. En rekke kostnadsdri-vende faktorer gjør at vi ser oss nødt til å øke prisen fra 1. mars 2001.

Den nye prisen er kr. 120,-

Prisøkningen er beskjeden, men den vil gi oss mulighet til å fort-sette med innsamling av lokalhi-storisk stoff og utgi dette i bok-form.

Skaane Kristian
Vestlisvingen 68
0969 Oslo

Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud,
0905 Oslo - telefon 22 25 76 32 eller 22 80 44 74

Vi utgir en ny årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt. Vi har et spesialtilbud til dem som ikke har en komplett samling: Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene portofritt for kun kr. 120,- per stk.

Bestilling:

Ja, takk, jeg bestiller følgende: (kryss av)

- Årbok 1985 Årbok 1987 Årbok 1989/90 Årbok 1991
 Årbok 1992 Årbok 1993 Årbok 1994 Årbok 1995
 Årbok 1996 Årbok 1997 Årbok 1998 Årbok 1999
 Årbok 2000 Årbok 2001

Jeg ønsker å få bøkene tilsendt samlet

å få en bok hver måned til alle er levert

jeg bestiller et fast abonnement for fremtidige årbøker.

Abonnementet gjelder til det sies opp.

Kulturminneguide - Vandring i bydel Bjerke - kr. 50,-

Vandring på Grorud kr. 50,-

Rapport om Skansene på Bakås, kr. 75,-

Medlem nr. _____ Navn _____

Adresse: _____ Postnr.: _____

Oslo, den _____

(underskrift)

Klipp ut denne siden, legg den i en konvolutt og send den til oss, eller
bestill over Internett www.grohi.com

Trykk: Rødtvet Eldresenter